

متن پرسش

با سلام خدمت استاد عزیز: شخصی بنام سروش دباغ که مدعی است که تبحر زیادی در فلسفه ی غرب و فلسفه ی اسلامی داره در جاهای مختلف شبهه ای را بیان می کنه که علامه طباطبائی و استاد مطهری ایده الیسم غربی را بدلیل عدم تسلط به زبان انگلیسی و کمبود منابع در آن زمان به درستی متوجه نشده اند و مثلا در فهم فرق بین ایده الیسم هگل و کانت با ایده الیسم بارکلی کاملا دچار سوء تفاهم شده اند و ایده الیسمی را که در مقالات اصول فلسفه و رئالیسم از این دو بزرگوار مطرح شده ایده الیسم بارکلی است نه ایده الیسم کانت و هگل. خواستم نظر شما رو در این خصوص بدونم و سوال بعدیم اینه آیا کلا کانت و هگل و نیچه اعتقاد به وجود خداوند که دارای تعیین خارجی باشه و مستقل از ذهن باشه دارند یا خیر؟ و اگر اعتقاد ندارند پس چه تفاوتی بین بارکلی با کانت و هگل در خصوص خداوند متعال وجود داره که سروش دباغ فرزند عبدالکریم سروش دائما در جاهای مختلف بین می کنه که علامه طباطبایی و استاد مطهری علی رقم تسلط عظیم بر فلسفه و عرفان اسلامی در درک ایده الیسم هگل و کانت با ایده الیسم بارکلی به خطا رفته اند. با تشکر

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: ۱. بر فرض هم که چنین باشد و انتقاد مرحوم شهید مطهری و علامه طباطبایی از ایده‌آلیسم، انتقاد از ایده‌آلیسم بارکلی باشد که سرایت داده‌اند به هگل و کانت. این از شخصیت علمی شهید مطهری و علامه که نظر به واقعیت عالم دارند؛ نمی‌کاهد. ۲. تمام تلاش کانت و هگل و بارکلی و حتی نیچه آن است که به نحوی متذکر ایمان به خدا باشند. موفق باشید